

Investigació. Els historiadors Josep Sánchez Cervelló i Pere Rams Folch publiquen un llibre sobre la història de Felip Bes Saún i altres fets violents a la Terra Alta al segle XIX

Sánchez Cervelló i Rams Folch prop de la casa Figueras, a Batea. FOTO: CEDIDA

Cassola, el bateà que va desafiar el caciquisme

MARINA PALLÀS CATURLA
BATEA

Els historiadors Josep Sánchez Cervelló i Pere Rams Folch han publicat recentment *La història de Cassola i altres fets violents a la Terra Alta al segle XIX* (Patronat Pro Batea). El llibre aborda la venjança i afusellament de Felip Bes Saún, «Cassola», qui va assassinar un ric propietari i cacic de Batea, Pablo Figueras.

Cassola va ser afusellat amb 28 anys a la plaça de Batea i va ser enterrat davant d'una de les portes laterals de l'església, amb la cruel intenció que la gent trepitges la seua tomba en anar a missa, cosa que molts vilatans evitaven com podien.

El llibre també explica, entre altres, l'assassinat de Rosa Serres, a Gandesa, encarregat pel seu marit a uns sicaris. Un d'aquests va ser condemnat a garrot vil,

però el marit, cacic i benestant, va poder fugir.

«Cassola era un personatge *sui generis* que va ser capaç de lluitar contra els poderosos i contra l'establishment de l'època», explica el catedràtic Sánchez Cervelló. «Se l'havia presentat sempre com un bandoler, com una llegenda», detalla per la seua banda Rams. «Però era una persona de carrer, un pagès, que es va carregar el personatge més important de la

província de Tarragona, per salvar el nom de la família. La seua història s'havia mitificat molt i no se sabia exactament què havia passat».

Cassola va ser un personatge mític al territori. «El seu pare, Miquel Bes Martí, era un home valent i quan a Gandesa els set setges carlistes amenaçaven la subsistència dels gandesans fou l'encarregat d'anar a Saragossa a buscar menjar. Tot i que els carlis-

tes havien posat vigilància als voltants de la ciutat, ell aconseguí burlar-los i entrar a la població amb un comboi de queviures. A l'hora de fer comptes li quedaren a deure 800 duros, dels quals s'apoderà el cap de la milícia de Gandesa Pau Figueras. Aquest fou el desencadenant de la rivalitat entre ambdues famílies i que portaria Felip Bes a intentar recuperar-los i així comença la seua trajectòria tràgica», narra Cervelló. «No fa gaires anys encara, funcionava a l'Ebre un codi no escrit sobre l'honor, pel qual junt amb el patrimoni material a heretar n'hi havia un altre d'espiritual o moral. Dins d'aquest darrer hi havia el recordatori de les ofenses fetes a la família que s'havien de resoldre, sense importar el temps transcorregut. Felip era el gran dels fills de Cassola i a ell, segons aquest pensament ancestral, li tocava fer justícia». Però no ho va aconseguir, perquè la família Figueras tenia pes polític i militar i formava part de l'elit provincial i aquesta es mobilitzà per destruir els Cassola, ja que la casta dominant no volia que el seu poder fos qüestionat.

Per a l'elaboració d'aquest treball, els autors han consultat fonts orals, l'Arxiu de l'Audiència de Tarragona, arxius particulars, fonts hemerogràfiques, l'Arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach, plects de cordill (com un romanç de cec localitzat a Sabadell) i el Butlletí Oficial de la Província de Tarragona, entre altres.

El Patronat Pro Batea és una entitat fundada el 1986, de la qual Rams és el secretari. El Patronat publica *La Vila Closa* i la revista *Jorn Nou*, amb continguts dedicats a la divulgació de la història de la Terra Alta i el seu patrimoni. També organitzen conferències, presentacions de llibres, visites guiades i sortides culturals.